

УДК 614.2 ПИРОГОВ М.І.

Л.С. Семенова,
Ю.А. Корягін

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ ІДЕЙ М.І. ПИРОГОВА ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра соціальної медицини, організації та управління охорони здоров'я
вул. Дзержинського, 9, Дніпропетровськ, 49044, Україна
КЗ «Обласний Центр здоров'я»
пр. Кірова, 14, Дніпропетровськ, 49000, Україна
SE "Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine"
Dzerzhinsky str., 9, Dnepropetrovsk, 49044, Ukraine
Health Centre of Dnepropetrovsk region
Kirova Str., 14, Dnepropetrovsk, 49000 Ukraine
e-mail: lusiema@rambler.ru

Ключові слова: М.І. Пирогов, адміністрація, організація охорони здоров'я, профілактика, статистика
Key words: N.I. Pirogov, administration, Public Health Organization, prophylaxis, statistics

Реферат. Значение научных идей Н.И. Пирогова для современной организации здравоохранения. Семенова Л.С., Корягин Ю.А. Эта статья о Николае Ивановиче Пирогове – хирурге и анатоме, выдающемся ученом и воспитателе, основателе полевой хирургии. Он первым изучил на практике военную хирургию и вопросы полевой медицинской администрации, он впервые использовал известную сортировку (раненые были распределены в соответствии с тяжестью повреждений). Н.И. Пирогов считал, что хорошо организованная сортировка на перевязочных пунктах и в передвижных военных госпиталях является главным оружием, чтобы обеспечить надлежащий уход и предупредить вредные последствия. Он организовывал обучение медицинских сестер для помощи раненым, опубликовал труд по проблемам педагогики, в котором предложил реформу образовательной системы. Автор статьи проанализировал труды Н.И. Пирогова и указал на их значение для современной социальной медицины организации здравоохранения.

Abstract. Significance of Pirogov's scientific ideas for modern organization of Public Health. Semenova L.S., Koryagin U.A. This article is about Nikolay Ivanovich Pirogov, a surgeon and anatomist, prominent scientist and educator, founder of field surgery. He was the first to learn field surgery and military administration in practice. He was the first to use famous triage (the wounded were sorted according to the severity of injuries). N.I.Pirogov considered that well organized triage at dressing stations and temporary military hospitals is the main tool to provide proper care and to prevent harmful consequences. He organized training of medical nurses to help the wounded. He also published the work on the problems of pedagogy in which he proposed reforms of education system. The authors of the article have analyzed N.I.Pirogov's works and showed their significance for modern social medicine and organization of Public Health.

У 2015 році виповнюється 205 років від дня народження всесвітньо відомого вченого-анатома, засновника військово-польової хірургії Миколи Івановича Пирогова. Класичні праці М.І. Пирогова досі цікавлять сучасних лікарів своїм багатством думок, детальним описом форм хвороб та досконалим організаційним досвідом.

У роботах М.І. Пирогова неодноразово вказується на те, що якість і своєчасність медичної допомоги, ефективність протиепідемічних заходів, успіх підготовки кадрів знаходяться в прямій залежності від організації медичного обслуговування. У своєму чудовому творі вчений писав: «Я убежден из опыта, что для достижения благих результатов в военно-полевых госпиталях необходима не столько научная хирургия и врачебное мастерство, сколько дельная и хорошо организованная администрация» [1].

Видатний клініцист підкреслював, що ніякі, навіть найвправніші операції й ефективні способи лікування, не дають результатів, якщо пораненим і хворим медична допомога буде надаватись несвоєчасно. «От администрации, а не от медицины зависит и то, чтобы всем раненым без изъятия и как можно скорее была подана первая помощь, не требующая отлагательства» [1]. Розвиваючи ці положення, великий хірург формує основні організаційні правила поведінки військового лікаря на перев'язочних пунктах: «Не приступать к операции тотчас при переноске раненых на эти пункты, не терять времени на профилактические пособия, а главное – не допускать беспорядка в транспорте, не допускать толпиться здоровым, не допускать хаотического скучивания раненых и заняться неотлагательно их сортировкой» [1].

Великою заслугою М.І. Пирогова є розробка та впровадження медичного сортування поранених: «Я предложил всем врачам и фельдшерам, находящимся у меня на перевязочном пункте, с первого появления транспорта начинать раскладывать раненых так, чтобы трудные и требующие безотлагательной помощи отделены были тотчас от легко и смертельно раненых» [1].

Серед відомих двадцяти основ військово-польової хірургії, сформульованих М.І. Пироговим, положення про роль організації, сортування поранених увійшло в підручник з хірургії всього світу та займає одне з головних місць: «Сортировка именно тем и важна, что она служит к правильному распределению первой помощи и к предупреждению вредного скучения раненых различных категорий в одном и том же месте» [4].

Справжній прогрес в медицині вчений бачив у розвитку її профілактичного напрямку. Оздоровлення населення, ефективна боротьба з ранніми проявами захворювання можливі тільки при раціональному й енергійному застосуванні адміністративних і гігієнічних заходів: «...я верю в гигиену. Вот где заключается истинный прогресс нашей науки. Будущее принадлежит медицине предохранительной. Эта наука, идя рука об руку с государственною, принесет несомненную пользу человечеству» [4].

Разом з тим М.І. Пирогов добре розумів залежність кінцевого результату поранень і захворювань від кваліфікації лікаря, його знань і досвіду, володіння оперативною технікою. Для швидшого одужання поранених, повернення їх до бойових дій Микола Іванович звертав увагу на необхідність кропіткого медичного догляду за хворими. Для цього він вперше став використовувати допомогу цивільного населення, а саме сестер милосердя: «Обязанности сестер на перевязочных пунктах были многосложны и важны по их последствиям для больных и в физическом, и в нравственных отношениях...» [4].

М.І. Пирогов один з перших клініцистів свого покоління зрозумів важливість використання статистичного методу при характеристиці

хірургічної діяльності й оцінці її результатів. Вчений широко використовував його для вирішення наукових та організаційних питань. Він не раз звертав увагу вчених і лікарів на необхідність використання санітарної статистики. Особливо широко М.І. Пирогов застосовував цей метод, створюючи роботи по військово-польовій хірургії.

Вчений стверджував, що достовірність статистичних даних залежить від числа спостережень і правильного їх групування: «...статистика – одно из надежнейших

средств, определяющих достоинство операции, только тогда сообщает нам верные результаты, когда она будет основана на многочисленных, строго анализированных и с точностью сгруппированных фактах» [3]. Розуміючи важливість використання статистичного методу в медицині, М.І. Пирогов запропонував готувати спеціальних лікарів-статистиків: «Если мы хотим решить с помощью статистики столетние вопросы полевой медицины, то для такого особенного, специального дела необходим и особенный институт специалистов...» [2]. Протягом всього життя М.І. Пирогов докладав зусилля до того, щоб створити для вищої і середньої школи такі умови, котрі суцільно сприяли б зростанню науки, культури та освіти. З метою покращання навчальної та виховної роботи серед молоді Микола Іванович пропонував розширювати пропаганду знань, надаючи важливого значення майстерності викладання: «Дар слова так же обнаруживает свое волшебное действие на учащихся путем изустного преподавания» [5].

Наукові ідеї М.І. Пирогова щодо медичного сортування поранених, диференційного надання медичної допомоги залежно від тяжкості захворювання і сьогодні є актуальними. Вони лежать в основі головних рис сучасної системи етапного лікування з евакуацією за призначенням. Крім того, його думки стали основою для розробки підходів до реформування охорони здоров'я. Вони полягають у такому:

1. Принцип маршрутизації чи принцип керування медичної допомоги полягає в тому, що пацієнт всі послуги отримує у свого сімейного лікаря чи за його направленням. Для отримання амбулаторної спеціалізованої чи стаціонарної допомоги необхідно направлення лікаря первинного рівня, який виявляє необхідність і вибирає місце і форму надання допомоги.

2. Принцип диференціації лікарень, виходячи з інтенсивності медичної допомоги в рамках госпітальних округів.

Таким чином, наукові ідеї М.І. Пирогова щодо реалізації медичної допомоги і сьогодні використовуються для вдосконалення медичного обслуговування населення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Пирогов Н.И. Начало общей военно-полевой хирургии / Н.И. Пирогов. – Ч. 1.–Л.: Медгиз, 1941. – 338 с.
2. Пирогов Н.И. Начало общей военно-полевой хирургии / Н.И. Пирогов.–Ч. 2.–Л.: Медгиз, 1941.– 572 с.
3. Пирогов Н.И. Отчет о путешествии по Кавказу / Н.И. Пирогов. – М.: Гос.издат., 1952. – 358 с.

4. Пирогов Н.И. Севастопольские письма и воспоминания / Н.И. Пирогов. – М.: Изд-во АН СССР, 1950. – 650 с.
5. Пирогов Н.И. Сочинения / Н.И. Пирогов. – Т. 2. – К.1: Изд. Пироговского т-ва, 1910.– 682 с.

REFERENCES

1. Pirogov NY. [Foundations of General Military Field Surgery]. P.1. L.: Medgiz, 1941;338. Russian.
2. Pirogov NY. [Foundations of General Military Field Surgery]. P.2. L.: Medgiz, 1941;572. Russian.
3. Pirogov NY. [Report about Caucasus journey]. M. Gos. Izd., 1952;358. Russian.

4. Pirogov NY. [Sevastopol letters and tales]. M.: Izd. AN USSR, 1950;650. Russian.
5. Pirogov NY. [Composition]. P. 2. K.: Izd. Pirogov`s society, 1910;682. Russian.

Стаття надійшла до редакції
23.09.2014

